

www.artgeni.ge

ARTGENE

შემოდგომა / AUTUMN 2010 №2

რედაქტორი:
თამარ მულიქიშვილი

ჟურნალისტი:
ნუცა ერისთავი

დიზაინერი:
ნია მშვიდლობაძე

ფოტო:
გიორგი ბარამიძე
მარია ლანევსკი
სოფი სითველი

თარგმანი:
მარინა ქორელი

Editor:
Tamar Melikishvili

Journalist:
Nutsa Eristavi

Designer:
Nia Mshvidobadze

Photo:
Giorgi Baramidze
Maria Lanevski
Sophie Sitwel

Translation:
Marina Koreli

საავტორო უფლებები დაცულია. ჟურნალში გამოქვეყნებული მასალების გამოყენება რედაქციის ნებართვის გარეშე აკრძალულია. უვარტალური ჟურნალი არტ-გენი.

tel: +995 32 91 70 78, tamro@artgeni.ge,
artgene@artgeni.ge, www.artgeni.ge

4-5

რედაქტორის წერილი
FROM THE EDITOR

8-23

არტ-გენი რეგიონებში
ART-GENE IN REGIONS

24-37

არტ-გენი თბილისში
ART-GENE IN TBILISI

34-35

ნიაზ დიასამიძე - გრაფიტი
NIAZ DIASAMIDZE - GRAFITI

38-41

ქართული ხელნაწერები
GEORGIAN MANUSCRIPTS

42-51

მეზღვარის თავგადასავალი -
ალექსანდრე ჭავჭავაძე
STORIES OF THE SAILOR - ALEXSANDRE
CHAVCHAVADZE

52-53

ლადო კახაძე - ლიტერატურული
გვერდი
LADO KAKHADZE - LITERATURE PAGES

ჩვენი ყოველი ექსპედიცია - სიხარულია, გზაა შინისაკენ;
 ყოველი კუთხე - წინაპარია - ცოდნაა - განძია შენი;
 ჩადიხარ იქ, სადაც მასპინძელიც ხარ და სტუმარიც;
 სადაც ასე ძალიან გელიან...
 თითქოს მთელი წელი ამ დღეს ელოდნენ, ერთი სული აქვთ გიჩვენონ რა გააკეთეს,
 შეეინახეს და მოიტანეს შენამდე;
 თითქოს ყველას იცნობდი, რამდენჯერ ყოფილან ფესტივალზე, რამდენჯერ ჩავ-
 სულვართ მათთან,
 არადა რამდენი ახალი მასპინძელი გვხვდება, რამდენი უცნობი ოსტატი, ოსტატი
 თავის საქმისა...
 მინდა გაგაცნოთ ეს კეთილი ადამიანები და გამოგზავროთ არტ-გენტან ერთად...

თამარიკო მელიქიშვილი

Each of our expeditions – is joy, it's a road to home;
 Each nuke is your ancestor, knowledge, your treasure;
 You arrive there, where you are simultaneously host and guest;
 Where you are expected so much ...
 As if they waited for this day an entire year, they can't wait to show you what they have created,
 acquired and brought to you;
 It feels like you knew everyone, you knew how many times they have attended the festival, how
 many times we have visited them;
 But so many new hosts greet us, so many unknown craftsmen, and the artists of their work....
 I want to introduce to you these kind people and allow you to travel together with the Art-gene...

Tamriko Melikishvili

ArtGene 2010

ქართული ენა და დამწერლობა
GEORGIAN LANGUAGE AND SCRIPT

Gene

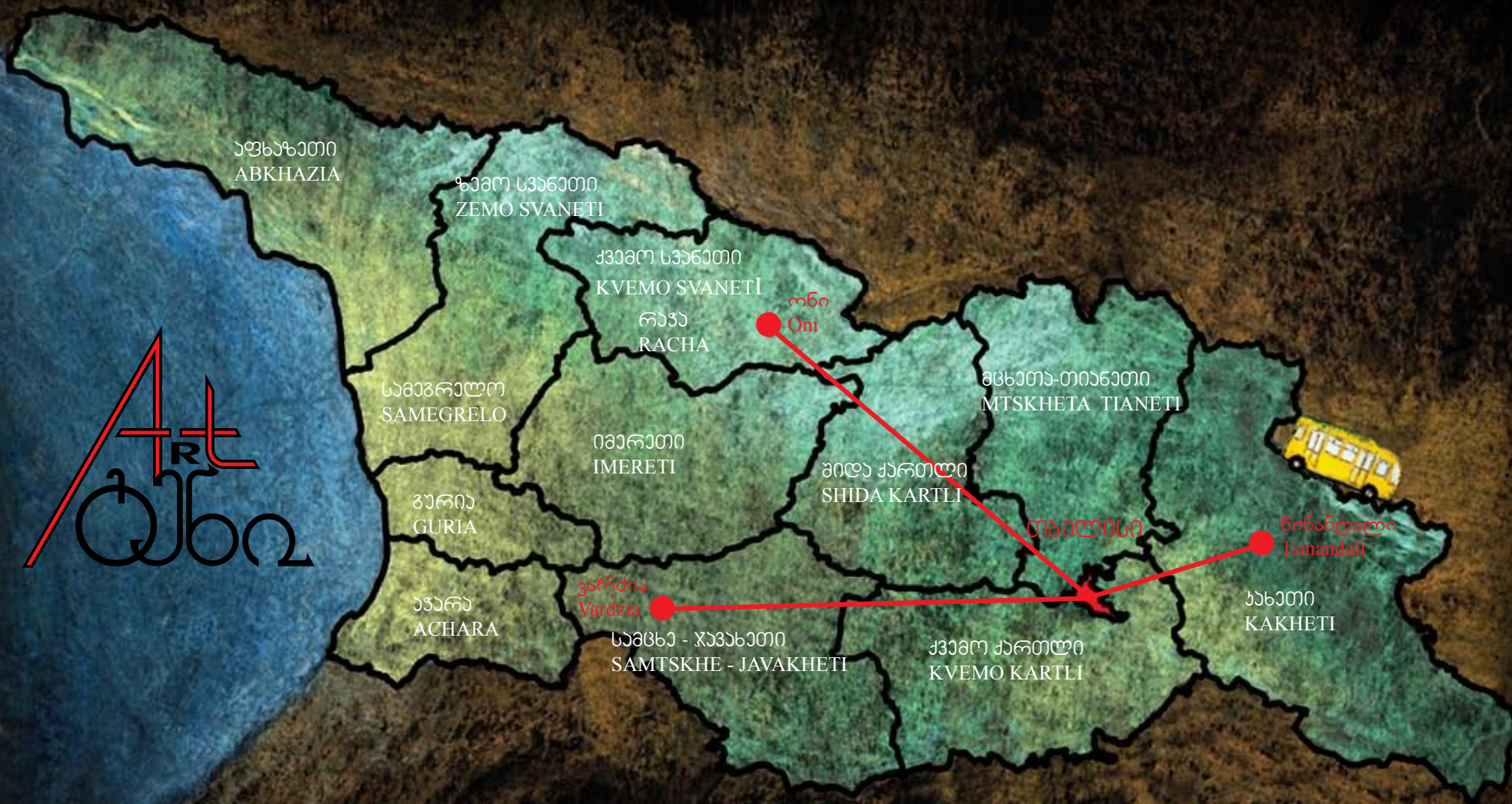
ფესტივალის რეგიონებში
Festival in Regions

რეგიონები

12 ივნისი
წინანდალი
17 ივნისი
ვარძია
19 ივნისი
ონი

თბილისი

14 - 18 ივლისი
თბილისი - კლუბი "33ა"
20 - 25 ივლისი
ეთნოგრაფიული მუზეუმი

REGIONS

12 JUNE
TSINANDALI

17 JUNE
VARDZIA

19 JUNE
ONI

TBILISI

14 - 18 JULY
TBILISI - CLUB "33a"

20 - 25 JULY
MUSEUM OF ETHNOGRAPHY

ART-GENE Festival In Tsinandali

12 june

ფესტივალი ახს-ბენი
წინანდალში 12 ივნისი

ქავჭავაძეების ქარ-მიდამო უჩვეულოდ აჭრელებული დაგვხვდა. ხალხური რეწვის ოსტატებმა მთელი ტერიტორია ნამუშევრებით მოფინეს. დღევანდელი დღისათვის საგანგებოდ მოწყობილ სცენასთან მთელი ქახეთის ოცდაათამდე ქორეოგრაფიული და ფოლკლორული ანსამბლი ერთმანეთს ენაცვლებოდა: "წინანდალი", "ქაქაბელები", ინდივიდუალური შემსრულებლები - 88 წლის ანდრო სიმაშვილი, ახმეტის ანსამბლი "ჰანკისი", გურჯაანის სახელმწიფო ანსამბლი "გურჯაანი"... ფესტივალი დახურა თბილისიდან ჩამოსულმა გოგონათა ანსამბლმა "გორდელამ", რომელიც წელს არტ-გენის თანამგზავრი იყო.

ქახეთი ყოველთვის გამოირჩეოდა ხალხური რეწვის ოსტატებით, განსაკუთრებით ლამაზი კუთხე მოაწყო სახელოსნო "ნუკრიანმა". უნდა აღინიშნოს, წღევანდელი აღმოჩენა - სახელოსნო "ფესვები", რომელსაც ნინო ბახუტაშვილი ხელმძღვანელობს.

Upon our arrival The Chavchavadze family house seemed unusually colorful, masters of folk crafts have covered the whole territory with their exhibits.

On the stage specifically arranged for the day, up to thirty different folk and choreographic ensembles from Kakheti were interacting: "Tsinandali", "Kakabelebi", individual performers, 88 year old Andro Simashvili, Akhmeta's Ensemble "Pankisi", Gurjaani State Ensemble "Gurjaani" . . . Closing part of the festival was performed by "Gordela", female ensemble from Tbilisi, which was accompanying Art-Gene throughout the events of this year.

Kakheti was always distinguished with its folk crafts masters. Exceptionally beautiful corner was set up by the workshop "Nukriani". It is also worth mentioning our discovery of the year - workshop "Pesvebi", led by Nino Bakhutashvili.

ფესტივალი ახტ-ბენი ვარძიაში

17 ივნისი

ART-GENE

Festival In Vardzia 17 june

სამცხე-ჯავახეთი არტ-გენს ვარძიაში დახვდა. აქ ყველაფერი საოცარია და შენც ამ საოცრების მონაწილე ხდები: რეზო ანდლულაძე ძველი ლეგენდებით, მარო ბებო ფარდაგებით და მესხური ლუხუმით... ფესტივალი ნიაზ დიასამიძემ და 33ა-მ გახსნა, რის შემდეგაც მესხეთი თავისი შემოქმედებით წარსდგა: ბორჯომის ანსამბლი "ფერხისი", ახალციხის ფოლკლორული ანსამბლი "მესხეთი" ზაზა თამარაშვილის ხელმძღვანელობით, მომლერალთა ანსამბლი "ბორჯომი", ასპინძის ქორეოგრაფიული ანსამბლი "ვარძია"... გავიცანით ჰოეტი ელდარ ზაზაძე, რომელმაც მოგვანოდა სოფელ-სოფელ შეგროვილი მესხური თქმულებები და ანდაზები სახელწოდებით "მესხური მარგალიტები".

Samtskhe Djavakheti hosted Art Gene in Vardzia, where atmosphere truly engaged you and made you feel being part of it: Rezo Andguladze, telling old legends, Maro Bebo with her carpets and welcoming bites of "Meskhuri Lukhumi" (Meskhetian Traditional Pastry). The Festival was opened by Niaz Diasamidze and "33A", followed by the Meskhetian folklore: Bordjomi's ensemble "Perkhisi", Akhaltsikhe Folk Ensemble "Meskheti" supervised by Zaza Tamarashvili, ensemble of singers "Borjomi" and Aspindza choreographic ensemble "Vardzia". We got acquainted with the poet Eldar Zazadze, who presented us with "Meskhetian Pearls" - legends and proverbs collected from village to village in Meskheti.

1.

4.

1. მარიამ ჟუჯუნაძე
(მარო ბებო)
Mariam Jujunadze
(Maro bebo)

2. რეზო გვირჯიშვილი
Rezo Gvirdjishvili

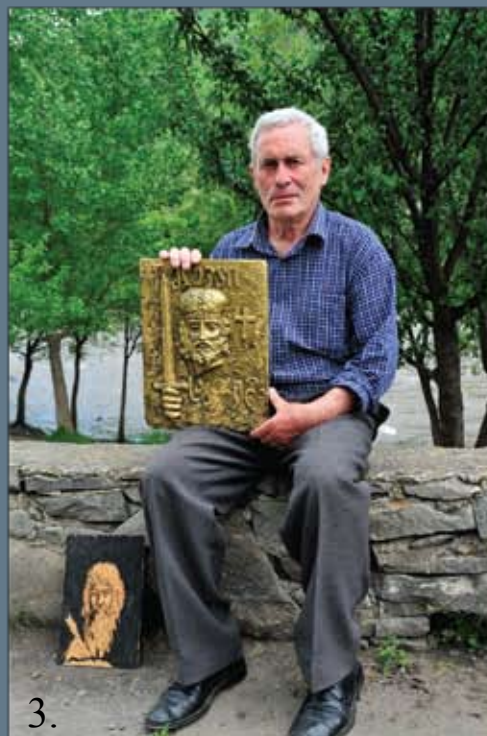
3. რობერტ ბერიძე
Robert Beridze

4. რეზო ანდღულაძე
Rezo Andghuladze

5. დედა მარიამ აფციაური
Mather Mariam Aptsiauri

2.

3.

5.

მესხური ანდაზები და გამონათქვამები

ნამეტანი ჰოიბ-ჰოიბ ხარს უკუღმა წაიყვანს-ო.
შვიდ მაისამდე შვიდი გოდორი თივა უნდა
გქონდეს-ო.

ძროხა მოკვდა ხანულობა გადავარდა-ო.
მამაშენთან ახლოს იყავი შეშის მპობელთან
შორსა-ო.

ზათი რა იყო ძმარიო ზედ დაერია წყალი-ო.
ღმერთს უთქვამს შრომა შენგან და ბარაქა
ჩემგან-ო.

ბიჭი დედის ძმას ემგვანება გოგო მამიდას-ო.
მზეს ვერ შეედრება ლამაზის შუქი, კოვზის
ლოჯვით მუცელი ვერ გაძლება-ო.

ეს ქვეყანა ერთი ფანჯარაა ვინც მოვა გაიხედე-
ბა და წავა-ო.

ნაქვეულ ხეზე ყველა მიდის ცულიანიც და
უცულოც-ო.

მოლას მუცელში ცემდნენ ვაი ზურგი ზურ-
გი-ო.

ვირო თებერვალში არ მოკვდე მაისი მოვა
და იონჯას გაჭმევ-ო.

ქალი მოხუცს გასინჯე ცხენი ახაგაზრდას-ო.
სიღარიბემ ხასი მაცვეთინა-ო.

თუთა რომ დამწიფდება ქალები პურის ცომს
წყალში გადაყრიან-ო.

აგორებული ქვა ხავსს ვერ მოიკიდებს-ო.
მელა სოროში არ ეტეოდა უედზე ეჯალს
იბავდა-ო.

ბედის მორჩილი მონობაში მოკვდება-ო.
ძაღლის ნაწოლზე ლუკმა არ გაჩერდება-ო.

შორეული სომინი დიდია ახლოს, რომ მიხ-
ვალ დაპატარავდება-ო.

ქარგი ცხენი ქერს მოიმატებს, ცუდი მათრახ-
სა-ო.

ვირი თორბა სკამბულ წაილე ისევ ვირი
თორბა იქნება-ო.

ცუდმა მეზობელმა საციქვლის პატრონი
გამხადა-ო.

ოსს მტრად ნუ გადაიკიდებ და ჯავახს მოყვა-
რედა-ო.

ცხვარმა დუქარდის ხმა გაიგო მგლის შიში
დაქარგა-ო.

მსხალი თვალებ და ჭამე, ვამლი თალებ და
ჭამე-ო.

ჯორ ხალხში უედი არნა მოჭრა-ო.

შეაგროვა ელდარ ზაზაძემ

ART-GENE Festival in Oni

19 june

ფესტივალის ახს-ბანი
ონი
19 ივნისი

არს-ბანი რეგიონალი

ულამაზესმა რაჭამ ფესტივალისთვის სცენა ონში გამართა. მყინვარების ფონზე რაჭა - ლეჩხუმის საოცარი სანახაობა გვიჩვენა: მცხოვან ანსამბლებთან ერთად გამოჩნდნენ ახალგაზრდა და ბავშვთა, როგორც ქორეოგრაფიული, ასევე ფოლკლორული ანსამბლები. აღსანიშნავია ზემო რაჭიდან შალვა ჯაფარიძის სახელობის ანსამბლი "რაჭა" და სოფელ გლოლას უძველესი ანსამბლი "ბუბა", ამბროლაურის რაიონიდან ქალთა ანსამბლი "იავნანა" და "საგალობელი", ცაგერიდან მომლერალთა გუნდი "სალალობო", ლენტეხიდან "ლაგუშედა" და "ლილე", ჩოლურის თემის ფოლკლორული ანსამბლი "მაჯი ნარი"...

Beautiful Racha arranged a scene for the festival in Oni. With the background of glaciers we were exposed to incredible show: together with the elderly there were youth and children choreographic and folk ensembles. We should distinguish "Racha", the ensemble from upper Racha, found in honor of Shalva Dzjaparidze and "Buba", the oldest ensemble from village Glola, female ensemble from Ambrolauri district "Iavnana", Folk Ensemble "Sagalobeli", singing group from Tsageri "Salaghobo", "Lagusheda" and "Lile" from Lentekhi, folk ensemble from Choluri community "Madji Nari" ...

მრავალფეროვანი და საინტერესო იყო ხალხური რეწვის ოსტატების გამოფენა: უნდა აღინიშნოს ხეში ჭრის ოსტატი თეიმურაზ გუგუშაშვილი, 82 წლის ეთერ გოგლიძე (ნაქარგობა), 10 წლის ელენე ქიოძე (თექა), 12 წლის გამყრელიძე ზურა (მცირე პლასტიკა), ონისა და ცაგერის ხელოვნებისა და ხატვის სკოლები, რაც ამ დარგის მომავალში განვითარების კიდევ უფრო დიდ იმედს იძლევა.

The exhibition of folk craft masters was also diverse and interesting. It is worth noting Teimuraz Gugeshashvili, a master of wood carving, 82 year old Eteri Goglidze (Embroidering), 10 year old Elene Koidze (Felting), 12 year old Zura Gamkrelidze (Miniature Sculpture), art and painting schools from Oni and Tsageri, which gave a promise for further development of this field in the future.

ART-GENE Festival in Club 33A

14 July

ART-GENE IN TBILISI

ფესტივალი ახს-ბენი
ხეობი 33A 14 ივლისი

ურბ-გენი თბილისში

დათო აბესაძე
Dato Abesadze

ანა მგალობლიშვილი
Ana Mgaloblishvili

ლაშა მელიქიშვილი
Lasha melikishvili

ქეთი ბენაშვილი
Keti Benashvili

გოდერძი ოთარაშვილი
Goderdzi Otashvili

სანდრო ანთაძე
Sandro Antadze

ეკატერინა ლანევსკი
Ekaterina Lanevski

ბრადიციულად, ვაკის პარკში, კლუბ 33ა-ს ტერიტორიაზე, ჯგუფი არტ-გენი თანამედროვე ხელოვნებას მასპინძლობს. მუსიკალურ ჯგუფებს, ფერმწერებს, ფოტოხელოვანებსა და დიზაინერებს საშუალება ეძლევათ წარმოადგინონ საკუთარი შემოქმედება. წლევანდელ ფესტივალზე მონაწილეობა მიიღეს ჯგუფებმა: „კაპილონი“, „დესიში“, „ხიდი“, „ფრანი“. თეატრი ათონელზე წარსდგა სპექტაკლით „თავისუფლება“, დღის განმავლობაში მაყურებელს ელოდა გამოფენები, ხოლო მწერლებსა და პოეტებს - თავისუფალი მიკროფონი.

The Union of Art Gene traditionally hosts the festival of modern art in the Vake Park at the territory of the Club 33A. Some Musical bands, painters, photographers and designers get an opportunity to present their works. The following groups participated in this year's festival: "Kapiloni", "Detsishi", "Khidi" and "Prani". "Tavisupleba" was performed by the Theatre of Atoneli. Through the day an exhibition was awaiting for the audience and free microphone was offered to the writers and poets.

ART-GENE IN TBILISI

14 ივლისი

14 July

არტ-გენი ეთნოგრაფიულ მუზეუმში

ART-GENE in Ethnographic Museum

წლებანდელი მონაწილეების რაოდენობამ პიკს მიაღწია. 2007 წლის შემდეგ, ამდენი შემსრულებელი არტ-გენს არ ჰყოლია. ეთნოგრაფიული მუზეუმი ყოველდღიურად საქართველოს თითოეულ კუთხეს მასპინძლობდა: ოზურგეთიდან უხუცესმა შემსრულებელმა მოსე სვანიძემ და ანსამბლმა „იადონმა“ სრულიად ახალი რეპერტუარი წარმოადგინა. უნდა აღინიშნოს ტვანტმოსილი ლოტბარი პოლიკარპე ხუბულავა და ანსამბლი „ოდოიას“ გამოსვლა, ანსამბლი „ფაზისი“ ფოთიდან, აჭარელი ბაბუები ფანტასტიური ილეთებით... დებიუტანტ ანსამბლებს საშუალება ჰქონდათ თავი წარმოეჩინათ მცირე სცენაზე.

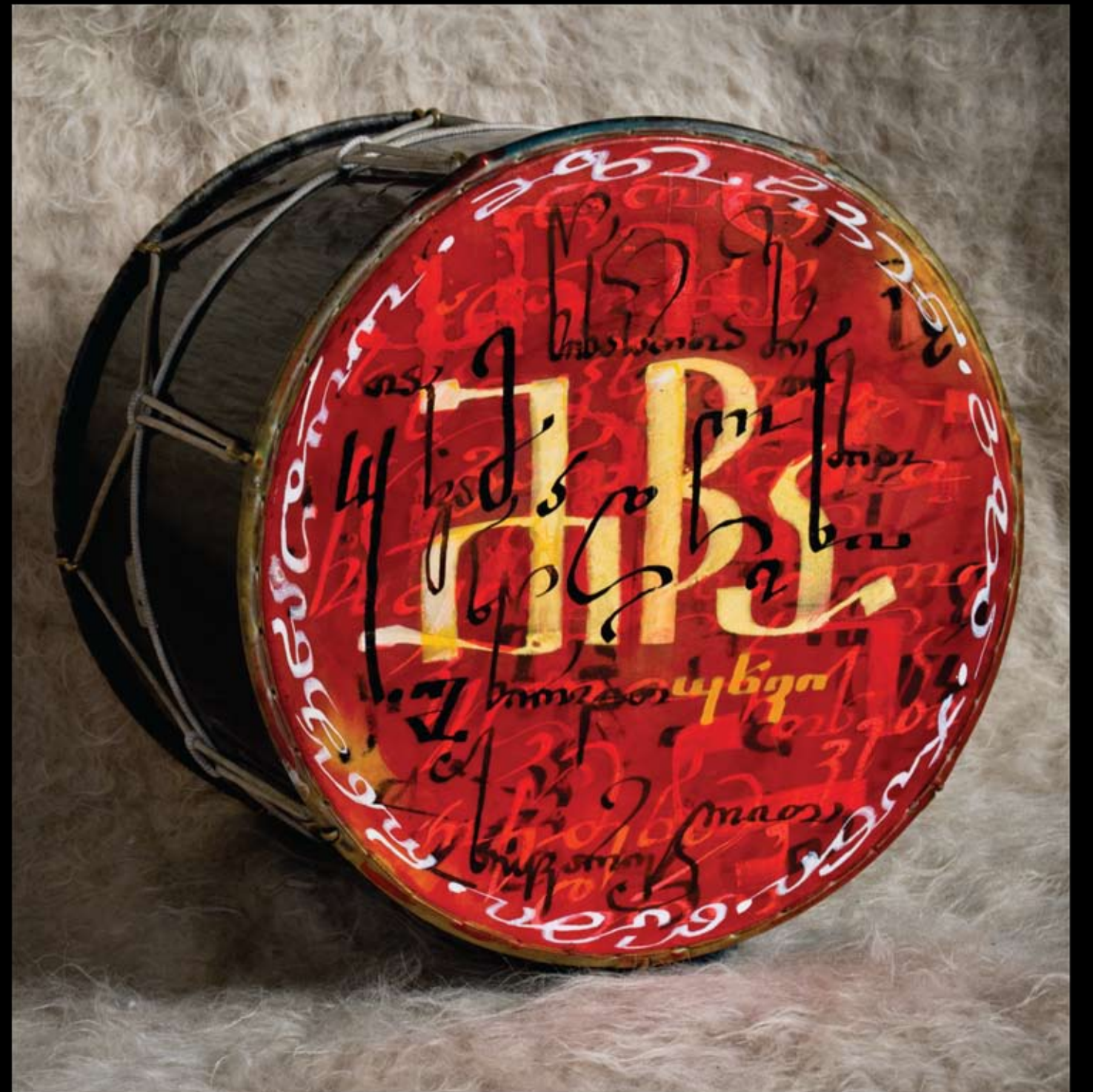
This year festival had a record number of participants. Each day the Ethnographic Museum was hosting different regions of Georgia: The elder performer from Ozurgeti, Mose Svanidze and ensemble “Iadoni” offered an absolutely new program. We have to note honored bandmaster, Polikarpe Khubulava and ensemble “Odoia’s” performance, ensemble “Pazisi” from Poti, dancing elders from Adjara with fascinating moves. The debutant ensembles had an opportunity to perform on a small stage. The main theme of the festival, “Georgian Language and Writing” had specifically influ

ფესტივალის მთავარმა თემამ „ქართული ენა და დამწერლობა“ განსაკუთრებული გავლენა ხალხური რეწვის ოსტატების ნამუშევრებზე იქონია, მათ შორის გამოირჩეოდა „ნუკრიანის“ სახელოსნო, რომელმაც ქართული დამწერლობა თავის ნამუშევრებში მარტივ და იმპროვირებულად მატალი გემოვნების დეკორად აქცია. რაც შეეხება უშუალოდ მთავარი თემის წარმოჩენას და პოპულარიზაციას - არტ-გენი მადლობას უხდის საქრთველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრს თანამშრომლობისთვის.

enced the art works of the folk crafts masters. Among them we should distinguish the workshop “Nukriani”, who incorporated Georgian writing into its work with a use of simple, but at the same time very luxurious décor. The Union of Art Gene would also like to thank Georgian National Centre of Manuscripts for their cooperation.

Handwritten text in Georgian script on aged paper. The text is arranged in approximately 12 horizontal lines. The majority of the characters are black, but there are several lines at the bottom where the characters are written in red ink. The paper shows signs of age, including some staining and irregular edges.

ნაზ დიასამიძე
გრაფიტი Niaz Diasamidze
Graphiti

ქართული ხელნაწერები
Georgian Manuscripts

0193 თბილისი, მ. ალექსიძის 1/3. ტელ: 36 41 85

www.manuscript.ge
pr@manuscript.ac.ge

1/3 M. Aleksidze st., Tbilisi 0193. Tel: 36 41 85

მთხავი XII საუკუნეში ოპიზის მოძღვარს იოანეს გადაუწერია ბერთის მონასტრისათვის: „ესე დაწერილი მე, იოვანე ოპიზისა მოძღვარმან დაწერე, გაზრდილმან და დისწულმან ბერთისა იოანე მთავარაისძისამან...“, რათა „მონასტერთასა ბერთისა მიმართ დაეღვა.“ შესაძლოა, წარწერაში მოხსენებული იოვანე მთავარაისძე XI საუკუნის ბოლოსათვის შავი მთის უსტანას მონასტერში მოღვაწე ცნობილი კალიგრაფი ბერია. ხელნაწერი ნუსხურითაა გადაწერილი, ტექსტის მთავარ მხატვრულ დეკორად სინგურით შესრულებული საზედაო ასოები და სათაურები ჩანს.

მახარებელთა მინიატურები გადაწერს ცალკე მოუძიებია და უოდექსში ჩაურთავს: „მე ვიშუენ ხატნი წმიდათა მახარებელთანი და ჩაუსუწენ ოთხთავე თავთა შინა.“

ბერთის ოთხთავის მახარებლები გამოსახულნი არიან არქიტექტურული ნაგებობისა და ოქროს ფონზე. მათი სახელების მიმანიშნებელი წარწერები ბერძნულენოვანია. მინიატურები შემოსაზღვრულია სინგურის მარტივი ჩარჩოთი.

წმ. მათე მახარებელი იმ ხანისათვის მიღებული ტრადიციის დარღვევით არის წარმოდგენილი; იგი გამოსახულია არა მოხუცი უცხის სახით, არამედ უკვე შუახნის, ფრონტალურად მჯდომი ადამიანია. ამ მინიატურისათვის რამდენადმე ჩამუქებული ფერადოვნებაა დამახასიათებელი.

წმ. მარკოზი და ლუკა იმ დროისათვის მახარებელთა ფართოდ გავრცელებულ ტრადიციას არ არღვევენ. წმ. იოანე მახარებელი ამჯერად მწერლის პოზაში წარმოდგენილია. ბერთის ოთხთავის მახარებლები დახვეწილი პროპორციებითა და სახის ნაკვთებით გამოირჩევიან.

მინიატურები XII საუკუნის მინიატურული მხატვრობის ტიპური ნიმუშია და განაფული ოსტატის ხელი ეტყობა.

ბერთის სახარება მოქროვილი ვერცხლის მოჭედილ ყდაშია ჩასმული, „მოიჭედა კელითა ბეშქენ ოპიზარისათა.“ ბერთის სახარების ყდა ბეშქენ ოპიზარის ჩვენამდე მოღწეული ერთადერთი ნამუშევარია.

ყდის წინა მხარეს „ჯვარცმა“ გამოსახება, ხოლო მეორე მხარეს კი „ვედრების“ კომპოზიცია. ფიგურები მათი ოდნავ მანერული, შინაგანი განცდებით დატვირთული მოძრაობებით დეკორაციულ საწყისს აძლიერებს. ბეშქენი თავისი დროის დახელოვებული ოქრომქანდაკებელია.

ნინო ჯავთარია
ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი

ბერთის სახარება.
XII ს. მინაწერებში მოხსენიებულნი არიან:
ოპიზის მღვდელი იოანე, ბერთის მონასტრის მოწესეები და სხვა.

The Berta Four Gospels were written by the spiritual head of Opiza Ioanne in XII century for the Berti Monastery: "This has been written by me, Ioanne of Opiza, raised by the monk Ioanne Mtavaraidze, my mother's brother..." to present it "to the monks of the Monastery". It is possible that the monk mentioned in the scripture, Ioanne Mtavaraidze, was the prominent monk-calligraphist, residing in Kastana Monastery on the Black Mountain in XI century.

The Manuscript is written in Nuskhuri (an old ecclesiastical Georgian Alphabet), the main decoration of the manuscript being the capital letters and titles which are all written in colourful cinnabar.

It would appear that the writer has sourced out the miniatures (illuminated manuscripts) of the Evangelists from elsewhere and has included them in the Code: "I took the pictures of the sacred Evangelists and inserted them in all four chapters."

The Evangelists of the Berta Gospels are placed on a background of gold and architectural structures, their names are in Greek and the miniatures are surrounded by simple cinnabar frames.

St. Matthew the Evangelist is shown as was the traditional at that time; he is not depicted as an old man, but rather as a middle aged man sitting, facing front on. It is also worth noting that the colours of this miniature are somewhat darker.

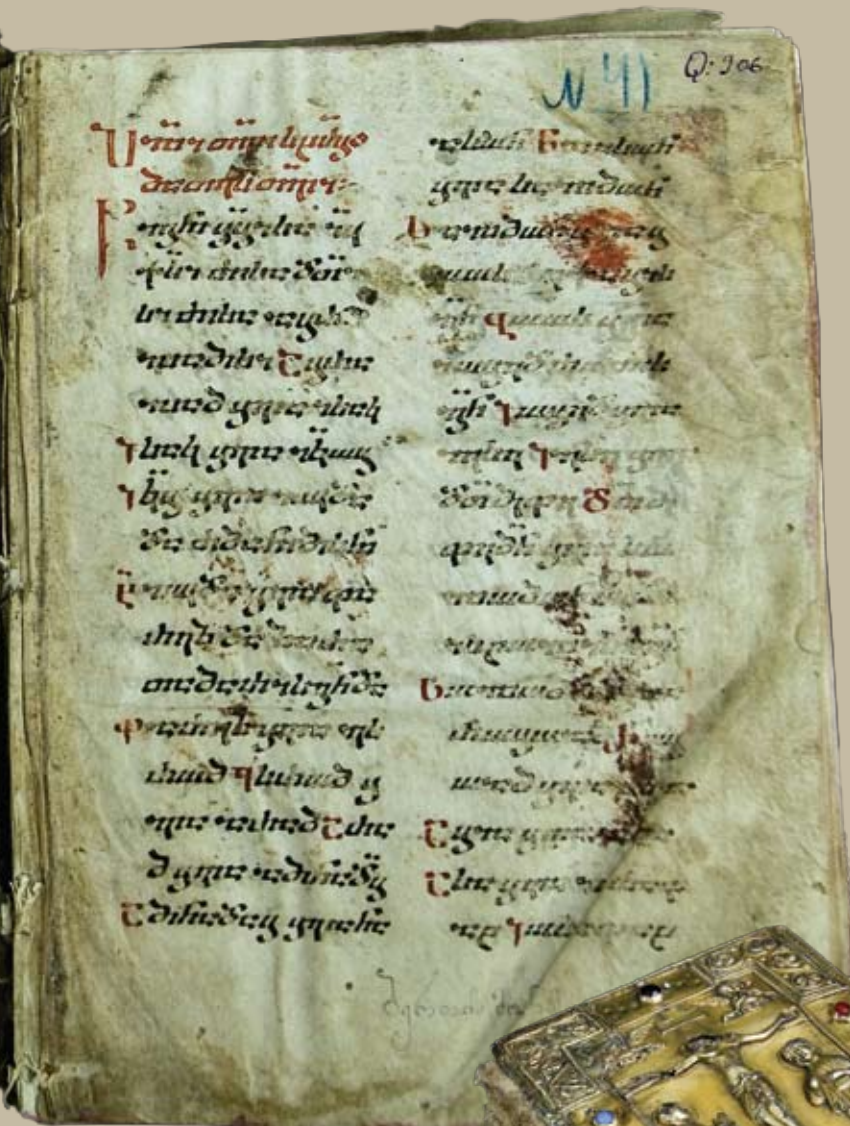
St. Mark and St. Luke do not break the ecclesiastical traditions which are typical of the period. St Ioanne is depicted in the pose of a writer of this time. The Berta Gospels' authors are distinguished by their sophisticated proportions and facial features.

These miniatures are typical examples of illuminated manuscripts and one can sense the hand of a skilled artist.

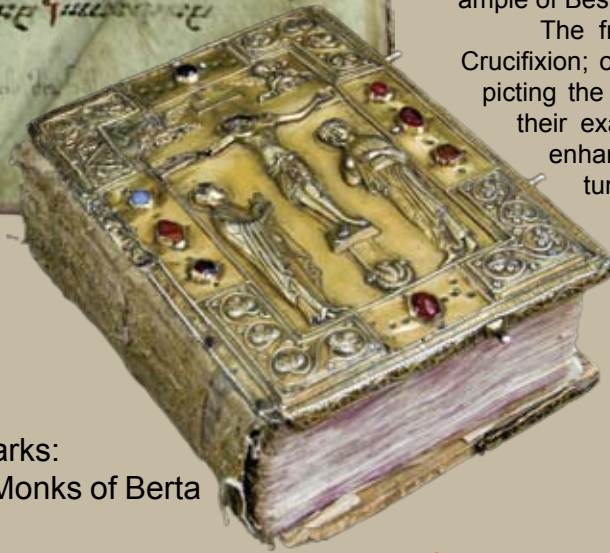
The Berta Gospel is enveloped in a gold plated, silver embossed cover: "embossed by the hand of Besken from Opiza". The cover of the Berti Gospel is the only example of Beshken Opizari's work.

The front of the cover depicts the Crucifixion; on the back a composition depicting the Obsecration. The figures with their exaggerated emotional gestures enhance the books decorative features. Beshken was an exceptionally skilled goldsmith of his time.

Nino Kavtaria
National Center of Manuscripts

Berta Gospels XII
References in the remarks:
Priest of Opiza Ioane, Monks of Berta Monastery.

მეზღვაურის მონათხრობი

ალექსანდრე ჭავჭავაძე

გაზეთი „კავკაზი“ - 1893 წლის 11 მაისი

საოჯახო არქივი

მ აღლობას მოვახსენებთ დათო ჭავჭავაძეს, ალექსანდრე ჭავჭავაძის შვილთაშვილს, რომელმაც მოგვანოდა ეს საინტერესო მასალა თავისი საოჯახო არქივიდან.

ფათერაქებითა და თავგადასავლებით სავსე ცხოვრების ბოლო წლები ალ. ჭავჭავაძემ ახალი, დემოკრატიული საქართველოს სამსახურში გაატარა. ამ დროისათვის მას უკვე მინიჭებული ჰქონდა I რანგის კაპიტნის წოდება. 1919 წლის მარტში ალ. ჭავჭავაძე დაინიშნა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის გენერალური შტაბის სამხედრო სექციის უფროსად. ამით მას ფაქტობრივად ჩააბარეს საქართველოს მთელი სამხედრო საზღვაო საქმე. 1921 წლის თებერვალ-მარტში ის მოგონილი საბაბით (თურქეთის აგენტობის საბაბით) რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა მინისტრმა ი. რამიშვილმა დააპატიმრა და მხოლოდ მთავარსარდლის კვინიტაძის ჩარევის შემდეგ იქნა განთავისუფლებული. საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ ალ. ჭავჭავაძე კონტრ-ადმირალის წოდებით დაინიშნა ახლად გახსნილ ბათუმის სამხედრო-საზღვაო სასწავლებლის უფროსად. ამ სკოლამ 1923 წლის მაისამდე იარსება, ამის შემდეგ ალ. ჭავჭავაძის ბედი უცნობია.

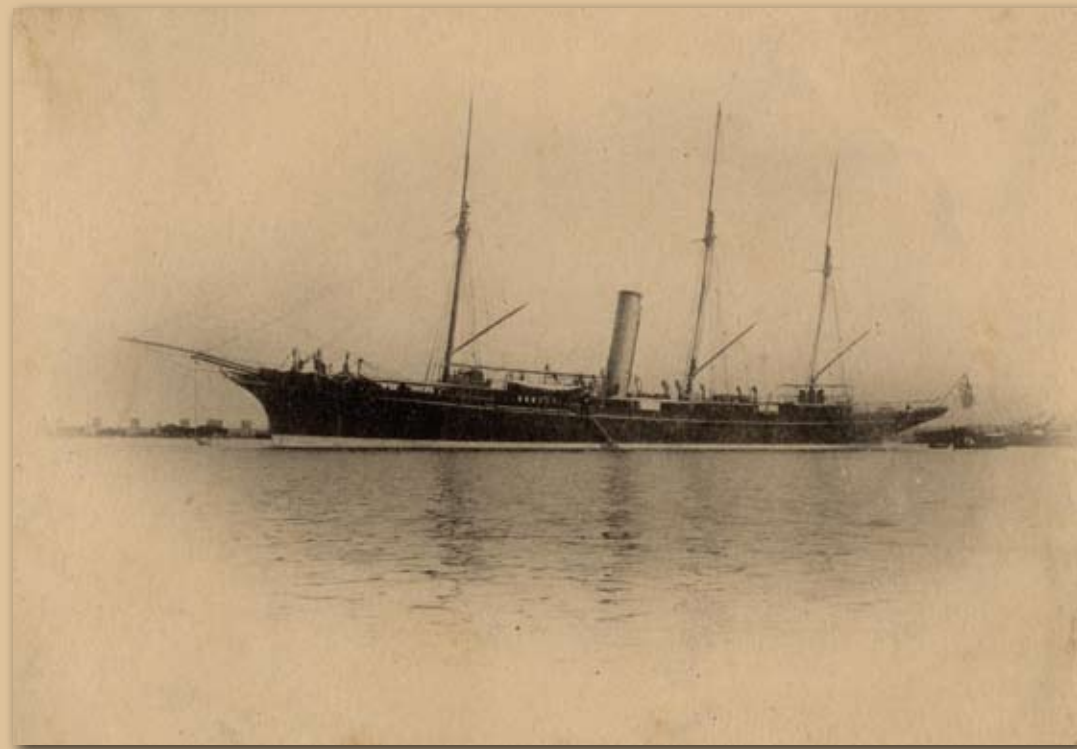
We want to express our gratitude to Dato Chavchavadze, the great grandson of Alexander Chavchavadze, who provided us with this exciting material from his family archive.

Alexander Chavchavadze spent the last years of his life, filled with danger and adventure, in service to democratic Georgia. At this time he had already been granted the title of “Captain of the 1st degree”. In March 1919 Alexander Chavchavadze was appointed as head of the military section of the General Staff of the Democratic Republic of Georgia. This meant he was placed as the leader of the entire Georgian Navigation. In February-March 1921 he was falsely accused of being a Turkish intelligence agent by the Minister of Interior Affairs I. Ramishvili, who arrested him and he was only released after the intervention of the Commander in Chief Kvinitadze. After Georgia became a Soviet Republic, Alexander Chavchavadze was appointed as the head of the newly opened Military-Maritime School, as Counter Admiral. This school existed until May 1923. Alexander Chavchavadze’s faith is unknown.

ALEXANDER CHAVCHAVADZE

From the Newspaper “Kavkaz” – May 11th, 1893

STORIES OF THE SAILOR

მრი უკირა გავიდა მას შემდეგ, რაც ჩემი უკანასკნელი, ფათურ-აკებით აღსავსე ნაოსნობიდან დავბრუნდი. ვინც კი მოისმინა ჩემი თავგადასავალი დაბე-ჯითებით მთხოვდა გამომეჭყეყებინა ნანახი და განცდილი.

ვფიქრობ, რომ მკითხველ საზოგადოებას დააინტერესებს ბევრისთვის ნაკლებცნობილი ცხოვრება მეზღვაურისა, რომელიც აღსავსეა მძიმე შრომით, ხიფათითა და გაჭირვებით, სამაგიეროდ მდიდარი ამრავალგვარი შთაბეჭდილებითა და მოულოდნელი მტელვარებით. მართალი გითხრა, არც კი ვიცი რითი დავიწყო. თბილისის ქაღებთა კორპუსის აღსაზრდელი, მეორე კლასიდან მაინ-რიდის რომანების გავლენით, უცხო კონტინენტებზე, ველურებზე, ტროპიკულ ტყეებზე ვოცნებობდი. ერთხელაც მოვაგროვე ქალაქის პაქეტი კორპუსის სადილებიდან მონარჩენი პურისა და ხორცის ნაჭრები, ავიყოლიე ერთი მეგობარი და შაბათ დღეს ამერიკაში გავიქეცი. ქალაქიდან გასულეხს, ღამემ მეორე საგუშაგოზე მოგვისწრო, შემინებულეხი ხეზე ავძვრით და იქ გავათიეთ. მეორე დღეს მშვირები კორპუსში დავბრუნდი, სადაც ჯარცერში ჩავსვს. დამთავრდა ჩემი პირველი მოგზაურობა... მაგრამ ყოველივეს ნახვის, განცდისა და მეზღვაურად გახდომის სურვილი უფრო და უფრო ღვივდებოდა

ჩემში. ვითხოვდი საზღვაოსნო კორპუსში გადაყვანას, მშობლები არ მთანხმდებოდნენ, მაშინ გადავწყვიტე ჩემით, სხვების დაუხმარებლად მიმეღნია მიზნისთვის. ქაღებთა კორპუსში სწავლა არ დამიმთავრებია, ისე შევედი ფოთის საზღვაოსნო სასწავლებელში, სადაც წარჩინებით ვსწავლობდი. დაიწყო ჩემი ზღვაოსნობა, მაშინ 18 წლისა გახლდით. ბოსფორის ნახვისას უსაზღვრო ბედნიერება ვიგრძენი.

ამ დროიდან იალქნიან გემებზე ვმსახურობდი. პირველი ორი წელი ხმელთაშუა ზღვაში, ავსტრიული და იტალიური, შემდეგ კი ინგლისური და ამერიკული გემებით საოკეანო რეისებსაც ვასრულებდი. რამდენჯერმე შემოვუარე კონცხებს „ჰორნს“ და „კეთილ იმედს“, რაც მეზღვაურისთვის დიდი პატივია. რამდენჯერმე გადავლახე ეკვატორი, სადაც მეზღვაურთა წესისამებრ მოვინათლე; ერთ-ერთი გამოცდილი მეზღვაური მოიხრთვება ნეპტუნად, გაიკეთებს წვერს, შემოიხვევს გადასაფარებელს, რომელიც მანტიას განასახიერებს, ჩამოუვლის ახალბედებს, წყალს შეასხამს, სახეზე კუპრს წაუსვამს და ხის ნაჭრით გაპარსავს, რის შემდეგაც რიტუალი ვაქსანალურ ღრეობში გადადის. ხანდახან, ოთხ - ხუთ თვეს ოკეანეში ვატარებდით. საილქნო და სატაკელაჟო სამუშაოები, უამინდობა, ახალგაზრდა ჯაცს გამოცდილ და საიმედო მეზღვაურად წრთვნის. ამიგომ

იყო, რომ ჩვენი სასწავლებლის დირექტორი ვ.ლუხნიცი დაბეჯითებით მოითხოვდა, არ ავჩქარებულყავით ორთქმავლებზე ჯაპიტნის თანაშემწის თანამდებობაზე რეკომენდაციის მოსაპოვებლად, არამედ უფრო დიდხანს გვეცურა იალქნიანი გემებით, რათა გავვევლო ნამდვილი სკოლა.

ალარ აღწერ ყველა ჩემს რეისს, ვიტყვი მხოლოდ, რომ ბევრი უბედურება გადამხდენია თავს და სიკვდილის პირას აღმოვჩენილვარ. ერთხელ, როცა ინგლისიდან

It has been two weeks since I returned from my last sailing adventure. Everyone who's heard my tales insists I publish everything that I have seen and experienced.

I believe the reader will be interested in the less well known side of a sailor's life, which comprises of hard work, danger and difficulties, but is nonetheless full of unexpected excitement. To be quite honest I don't even know where to start. As a graduate of the Tbilisi Cadet Corps I was influenced by the novels I'd read in the second grade and dreamt of foreign continents, savages and tropical rainforests. Then, one Saturday night I gathered our left over's into a paper bag from the Cadet Corps dinner and convinced one of my friends to escape with me to America. By night fall we'd reached the second watchtower and had left the city behind us but we became so scared that we ended up climbing a tree and spent the night there! However, the next day we returned to the Corps, where they immediately threw us into the lock-up. This was the end of my first adventure...but my desire to become a sailor and to see and experience so much more was increasing. I asked for a transfer to the Marine Corps but my parents refused to agree, so I decided to achieve this aim without anyone's help. I did not finish my studies in the Cadet Corps and by the age of 18 I had managed to enter the Poti Marine School where I flourished. This is when my life as a sailor really began and when I saw the Bosphorus for the first time I was overjoyed!

It was at this time that I served on various sailing ships. The first two years were spent in the Mediterranean Sea aboard Austrian and Italian ships, and later I crossed the Ocean aboard English and American vessels. I sailed around the Horn and Cape of Good Hope several times, which is a great privilege for any Sailor. I crossed the equator on a number of occasions, where I was "baptised", as all sailors are, in the following manner: One of the more experienced sailors dresses up as "Neptune" with a long beard, wrapped in a sheet (which represents his robe) and then proceeds to sprinkle the young sailors with water, then pastes their faces with black wax and shaves them with a piece of wood, after which the ritual turns into a truly bacchanal affair! Sometimes we spent four to five months on the Ocean. Coping with sails and rigging work in bad weather gives a young man the experience and skills required to become a competent sailor. This is why our tutor V. Lekhnitski asked us not to rush into requesting a position as Staff Captain on a steamship, but instead to stay on a sailing ship for as long as possible, in order to complete a "real" sailing school.

I will not describe all of my trips to you, but what I will say is that I have been on numerous adventures and faced death several times. Once, when we headed from England to Cape Town the Northern-Atlantic March storm destroyed the deck, the sides of the ship, its life boats and keel ... we only survived because the British Ship "Tamara" came to our rescue

კეპტანისაჲენ ავიღეთ გეზი „კეთილი იმედის“ კონცხთან ჩრდილო-ატლანტიკურმა მარტის მტელვარებამ გემბანი გაანდგურა, ხომალდის ბორტები, სამაშველო ჯანჯოები, კილსკონები... გადავჩრით იმით, რომ მოგვისწრო ინგლისურმა გემმა „ტამარა“, აგვიყვანა ბუქსირზე და ლისაბონამდე მიგვალწევინა.

შემდეგი კატასტროფა: ვესტ-ინდოეთიდან ნიუ-იორკში მივცურავდით, უამინდობამ საშინლად დაგვაზარალა. ღელვამ წალეკა ჯიხური, დაინყო წყლის ჟონვა და რადგან გემბანზე თავს ვერ ვიმაგრებდით ტუმბოებზე ვიყავით მიბმულნი. განსაკუთრებით მტანჯველი გამოდგა ვესტ-ინდოეთის მცხუნვარების შემდეგ ჩრდილო ატლანტიკის სუსხი. გათოშობები, დასველებულები ძლივს ვასრულებდით სამუშაოს. ჩრდილოეთის ჰირქარი ისე ანელებდა ჩვენს ცურვას, რომ მთელი ოცი დღე სანოვავის გარეშე დავრჩით. ვიკებებოლით ფეჭილით და შაქრით. ხარშვა და ცხობა შეუძლებელი იყო, რადგან ცეცხლის დანთების არც საშუალება და არც ადგილი იყო. ბოლო გემი, რომელზეც ვმსახურობდი უზარმაზარი, ოთხანძიანი ამერიკული ხომალდი (ოცდაერთრეისიანი), ოთხი ათასი ტონა წყალწყვის „რობერტ-ლი-ბელრენაპი“ იყო. ნიუ-იორკიდან იაპონიაში, ნავით დატვირთულები გავემგზავრეთ. შემოვუარეთ კეთილი იმედის კონცხს, ავსტრალიას, გავიარეთ ტასმანიასა და ახალ ზელანდიას შორის. იაპონიაში მოგზაურობის ასსამოცდამეხუთე დღეს ჩავედით. ვანუა-ლევის კუნძულები ერთადერთი მიწა იყო, რომელიც გზად შეგვხვდა. იაპონიის ნავსადგურებში: იოკოგამასა, კობესა და ნაგასაკიში 3 თვე ვიდევით და როდესაც დავიბვირეთ იაპონური ფაიფურის, სადაფისა და ქაფურის ხის

and toed us to Lisbon.

The next catastrophe: We were sailing from the West-Indies to New York, when severe weather caused immense damage to our vessel. The waves washed away the cabin, water started pouring into the ship and because we could not keep our balance on deck we had to tie ourselves to the bollards. Our most painful experience was the North-Atlantic frost after the burning heat of West-Indies. Due to the cold and wet we hardly managed to carry out our work. The north wind slowed us down so much that we were without proper food for almost twenty days, with only flour and sugar to sustain us. Any form of cooking was impossible as there was neither the possibility nor the space to light a fire. The last ship I served on was an enormous American four mast vessel, with a combined weight of 4000 tons called "Robert Belrcnapp". We headed off from New York to Japan, loaded with crude oil. We sailed around the Cape of Good Hope, passed Tasmania and New Zealand and arrived in Japan after 165 days. The Vanua-Levi islands were the only land we came across. We were moored for three months in the Japanese ports of Yokohama, Kobe and Nagasaki but once we had loaded on board Japanese porcelain, mother of pearl and works in camphor wood (to be displayed in an exhibition in Chicago) we returned for New York, back winds pushing us away from the Japanese coast. We headed for the Zond Chanel between the islands of Sumatra and Java, at a speed of 10 knots and soon reached the North Natiuna Islands where we collided with an underwater coral reef.

The huge vessel was shuddering like a trapped animal, it was falling apart in bits, everything was breaking up – the chaos was unimaginable. The masts were shaking so much that we were afraid we would be crushed at any moment beneath them. The entire crew was running and falling over as the collision was so strong that it tore through the bottom of the ship out, which was rapidly filling with water. All efforts to rescue it were futile. One could hear sense-

ნაკეთობებით, რაც ჩიკაგოში გამოფენაზე უნდა წაგველო, გეზი ნიუ-იორკისკენ ავიღეთ. ზურგისქარმა სწრაფად დაგვაშორა იაპონიის ნაპირებს. გავემართეთ ზონდის სრუტისკენ, სუმატასა და იავას კუნძულებს შორის, ათი კვანძის სიჩქარით სწრაფად მივალწიეთ ნორდ-ნათიუნას კუნძულებამდე, სადაც წყალქვეშა მარჯნის რიფს დავუჯახეთ.

უზარმაზარი ხომალდი გაბმული ნადირივით ძაგდაგებდა და იგლიჯებოდა, ნაფოტებად იშლებოდა, იმტვროდა ყველაფერი. წარმოუდგენელი ქაოსი იდგა. ანძები ირყეოდა. გვეშინოდა არ გავესრისეთ; გავრბოდით, ვეცემოდით. დარცმა იმდენად ძლიერი იყო, რომ გემის ფსკერი გახეთქა. გემი სწრაფად ივსებოდა წყლით. უსარგებლო იყო ყოველგვარი მცდელობა მისი გადარჩენისა. გასმოდა ყოვლად უზრო და წინააღმდეგობრივი ბრძანებები. ჩაუშვით სამაშველო ჯანჯოები, გავიყოლეთ ცოტაოდენი სანოვავე და გემს მოვშორდით. ღელვამ მალე მოულო ბოლო ჩვენს ხომალდს; გამუდმებით აჯახებდა მარჯნის რიფს და მისგან მხოლოდ ნამსხვრევებილა დარჩა.

ნალვლიანად დავტოვეთ დასალეპად განწირული ხომალდი, სინდისი გქვეჩნიდა, თითქოს მეგობარი გასაჭირში მივატოვეთ. დიდხანს ვიდევით კანჯოებში თავშიშველნი, თვალცრემლიანნი. გამოვეთხოვეთ ისე, როგორც საყვარელ მიცვალებულს და თავი მდაბლად დავუხარეთ, როდესაც ის ტალღებში ჩაიქარგა.

დიდი გაჭირვებით მივალწიეთ ნორდ-ნათიუნის კუნძულებს, რომელიც გარშემორტყმული იყო წყალქვეშა და წყალზედა მარჯნის რიფებით. მგზავრობა სახიფათო იყო, მაგრამ უკიპაჟის ოცდაცხრავე წევრი გადავრჩით. კუნძულის მცხოვრებლებმა გულთბილად მიგვიღეს. კუნძულზე თეთრი მოსახლეობა არ ცხოვრობდა, ნავიგაცია არ არსებობდა, ამიტომ სამშობლოში დაბრუნების იმედი ნაკლებად გვქონდა.

მალე სურსათ-სანოვავე გამოგველია, ვიკებებოლით მხოლოდ ქოქოსის ჯაქლით, რომლითაც მდიდარია ეს კუნძული. ასეთი გამოუვალი მდგომარეობის გამო, მეოთხე დღეს ჩვენმა კაპიტანმა გადაწყვიტა უახლოეს ცივილიზებულ პორტში, სინგაპურში გავეგზავნეთ, რომელიც 360 მილით იყო დაშორებული კუნძულიდან ჩრდილო აღმოსავლეთის მიმართულებით, რათა ამერიკის კონსულისთვის ჩვენი უკიპაჟის გადაყვანა გვეთხოვა.

მეორე თანამემწე, მე მესამე თანამემწის მოვალეობის შემსრულებელი და კიდევ სამი მეზღვაური, ხუთნი მცირე კანჯოთი ღია

less, contradictory orders being shouted. Finally we lowered the life boats into the water loaded with a few provisions and sailed away from the ship. The waves soon finished it off, crushing the craft over and over again against the reef, until finally only fragments remained.

It was with great sorrow and a heavy conscious that our crew was forced to abandon the ship, as if we were leaving an old friend in trouble. We sat in the life boats, our heads uncovered, eyes brimming with tears and said our last farewell, similar to the way we would to loved ones, and bent our heads when it sank under the waves.

It was with great difficulty that we reached the North Natiun Islands surrounded by both visible and underwater coral reefs. The trip was hazardous but all 29 crew members survived. The island's inhabitants greeted us warmly (none of the population was white) and as they were not familiar with navigation we felt

sure we had little hope of returning home.

It was not long before our rations were exhausted and we were forced to eat only coconuts, which were abundant on the island. Due to our hopeless circumstances, our Captain decided on the fourth day to send us to the nearest civilized port, Singapore, (360 miles away towards the North-East), in order to ask the American counsel there to transport us home. Five of us set sail in the life boat: the second mate, my-self (the acting third mate) and three additional sailors as well as a map, compass, sextant and 48 coconuts. As we said our goodbyes the Captain told us that if there was no news from Singapore in 8 days, he would set sail with the other crew members, in the hope that the Malaysians would help them out with their "Jonkas" (a fairly large pirate sailing barge). We

ოკეანეში გავედით. თან გვქონდა რუკა, კომპასი, სექსტანტი და 48 ქოქოსის ყაყალი. დამშვიდობებისას ჯაპიტანმა გვითხრა, რომ თუ 8 დღე-ღამის განმავლობაში სინგაპურიდან დახმარება არ გამოჩნდება, მაშინ ის, უკიპაჟის სხვა წევრებთან ერთად წამოვა იმ იმედით, რომ მალაელები თავისი „ჯონკებით“ გამოამგზავრებენ. (საკმაოდ სოლიდური ზომის მეკობრეული იალქნიანი ბარჯასი) ჩვენ ნორდ-ოსტ-პასატის (მშრალი ცხელი ქარი ტროპიკებში) და ძლიერი ტელვის დროს გავედით. ღია ზღვაში ტელვა გაძლიერდა, ხოლო მეორე დღეს ისე მომძლავრდა, დასახული მიმართულებით ცურვა შეუძლებელი გახდა. მივენდეთ ქარს და ტალღებს, ჯანჯოს ტელვის შესაბამისად ვმართავდით. ტალღები ჯანჯოს ავსებდა და წყლის გადაღვრა გვიხდებოდა. ჩვენი მდგომარეობა უფრო და უფრო გართულდა. ახალი სტილით 13 იანვარს, შუადღისას, ჯანჯო გადააყირავა უზარმაზარმა ტალღამ, რომელიც შორიდან შევნიშნეთ, მაგრამ მისგან თავის დაღწევის არავითარი შესაძლებლობა არ გავაჩნდა. აი, ჩვენ წყალში ვართ, დაიწყო ბრძოლა სიცოცხლისთვის, შეუპოვრად ვცურავდით, ვებლაუჭებოდით გადაყირავებულ ჯანჯოს. ყურებში გუგუნებდა, ღრიალებდნენ ტალღები, გვეშინოდა ზვიგენების, რომლებიც წინა დღესაც მრავლად ვნახეთ. შემოვიფხრინეთ ტანსაცმელი, უფრო მსუბუქად რომ გვეცურა, დავიტოვეთ მხოლოდ ტყავის ქამარზე დამაგრებული დიდი დანები. ასეთ დანებს ყოველთვის ატარებენ იალქნიან გემებზე მომუშავე მეზღვაურები.

had to set sail on rough seas during the North East Trade winds (the dry and hot winds in the tropics). In the open sea the waves became so choppy that by the second day it was impossible to sail towards our destination. The waves filled the life boat up so much that we had to bail it out. On 13th January the weather worsened and our boat was capsized by a gigantic wave that we had seen advancing upon us from a great distance away but there was no way to escape from it. As a result we found ourselves in the water, fighting for our lives, swimming desperately to keep a float and trying to cling to the boat. Everyone was terrified as the waves crashed against us and we tore off our clothes to enable us to swim more freely but remembering the many sharks we had seen the day before we kept on the large knives attached to our leather belts (such knives were always carried by sailors working on large sailing boats).

I noticed the approaching hurricane straight away which battered us with fierce tropical rainfall. The rain reduced the brutality of the waves, after which it became calmer, leaving shimmering water. It was

თავიდანვე შევნიშნე გრიგალის მოახლოება, რომელიც ახლა უძლიერესი ტროპიკული წვიმის სახით დაგვაცხრა. მან მოთოკა ტალღების მძვინვარება, რის შემდეგაც დაიწყო ფრთონა, წყალი აღივლივდა. ეს ყი უკვე აღარ იყო საშიში. ბევრჯერ ვცადეთ ჯანჯოს გადმობრუნება, მაგრამ აფრა გვიშლიდა, შევეცადეთ მოგვეჭრა, ძნელი იყო, მაგრამ შევძელით. რამდენიმე საათი მოვანდომეთ ჯანჯოს წყლისგან დაცლას, ესეც შევძელით. სიცოცხლისთვის ბრძოლამ დაგვტალა, ძალა გამოგველია. საბედნიეროდ, ვიპოვეთ ერთი ნიჩაბი, რომელმაც საჭე შეგვიცვალა. მივცურავდით მლეღვარე ოკეანეში აფრის, კომპასის, საკვების გარეშე. ვიცურეთ 4 დღე-ღამე, ვშიშობდით, რომ ტალღა ისევ გადააყირავებდა ჯანჯოს, ან ზვიგენები შეგვსანსლაგდნენ. მივცურავდით და არ ვიცოდით სად იყო ხმელეთი... მალე შიმშილმა შეგვანახა. ვსვავდით წვიმის წყალს. ეს გვშველოდა, მაგრამ მესამე დღეს წვიმაც შეწყდა. გვზარავდა შიმშილით სიკვდილის

no longer dangerous so we tried to upturn the life boat but it was impossible because of the heavy sail which we then attempted to saw off. It was tricky but we succeeded.

It took us several hours to bail the water out but again we triumphed. Our fight for survival exhausted us but luckily we found one ore, which we used as a rudder. We drifted in the open, on a rough Ocean, without a sail, compass or food. We continued to drift for 4 days and nights, always afraid that the waves would capsize our boat again or that we would encounter sharks. Consequently we just sailed without knowing where land was.

It was not long before we were overcome with hunger. We drank only rain water for three days until the rain stopped.

The anticipation of death from starvation petrified us and we soon regretted that we had not died sooner, as the hunger became unbearable and we did not know how long our suffering would go on. Because of weakness, exhaustion and desperation we began to hallucinate; sometimes we imagined

IN MARCH 1919 ALEXANDER CHAVCHAVADZE WAS APPOINTED AS THE HEAD OF MILITARY SECTION OF THE GENERAL STAFF OF THE DEMOCRATIC REPUBLIC OF GEORGIA. BY THIS HE WAS IN FACT PLACED AS A LEADER OF THE ENTIRE GEORGIAN NAVIGATION.

1919 წლის მარტში ალ. ჭავჭავაძე დაინიშნა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის გენერალური შტაბის სამხედრო საქციის უფროსად, ამით მას ფაქტობრივად ჩააბარეს საქართველოს მთელი სამხედრო საზღვაო საქმე.

მოლოდინი. ვინანეთ ყიდევ, რომ აღრევე არ დავიღუპეთ, რადგან შიმშილი თანდათან უფრო გვანებებდა და არ ვიცოდით, როდემდე გაგრძელდებოდა ჩვენი ტანჯვა. სისუსტის, გამოფიტვისა და სასონარკვეთის გამო ჰალუცინაციები დაგვეწყო; გვეჩვენებოდა ხომალდი, ხან ხმელეთი გველანდებოდა და იმედიგვესახებოდა. განსაკუთრებით ღამეები გვტანჯავდა, წყვდიადი... დრო და დრო ქრებოდა ფოსფორის შუქი (ჩვეულებრივი მოვლენა ოკეანეში), გამახსენდა, რომ ახლა თბილისში ჩემი ახლობლები შობას ხვდებიან. მათ ისე ცოცხლად ვხედავდი, რომ ხმებიც ყი მესმოდა. გამოვფხიზლდი და ავტირდი. დარწმუნებული ვიყავი, (დავიჯერე) რომ ველარასოდეს ვნახავ ოჯახს. არავითარი იმედი გადარჩენისა არ გაგვაჩნდა და ამიტომაც სასონარკვეთილნი სიკვდილს ვუხმობდით. წარმოიდგინეთ ჩვენი აღტაცება, როდესაც მეხუთე დღეს, გამთენიისას დავინახეთ უცნობი ნაპირი...

we saw a ship or land and hope would return. Nights were especially difficult to endure... occasionally a light from phosphor would glitter (a normal thing in the Ocean). I remembered that my relatives in Tbilisi would be celebrating Christmas and saw them so vividly that I was convinced I actually heard their voices. I woke up crying as I was sure (I truly believed it) that I would never see my family again. I had no hope of surviving and in desperation called out for death. Imagine our joy when on the fifth day we saw a strange shore line in the distance.

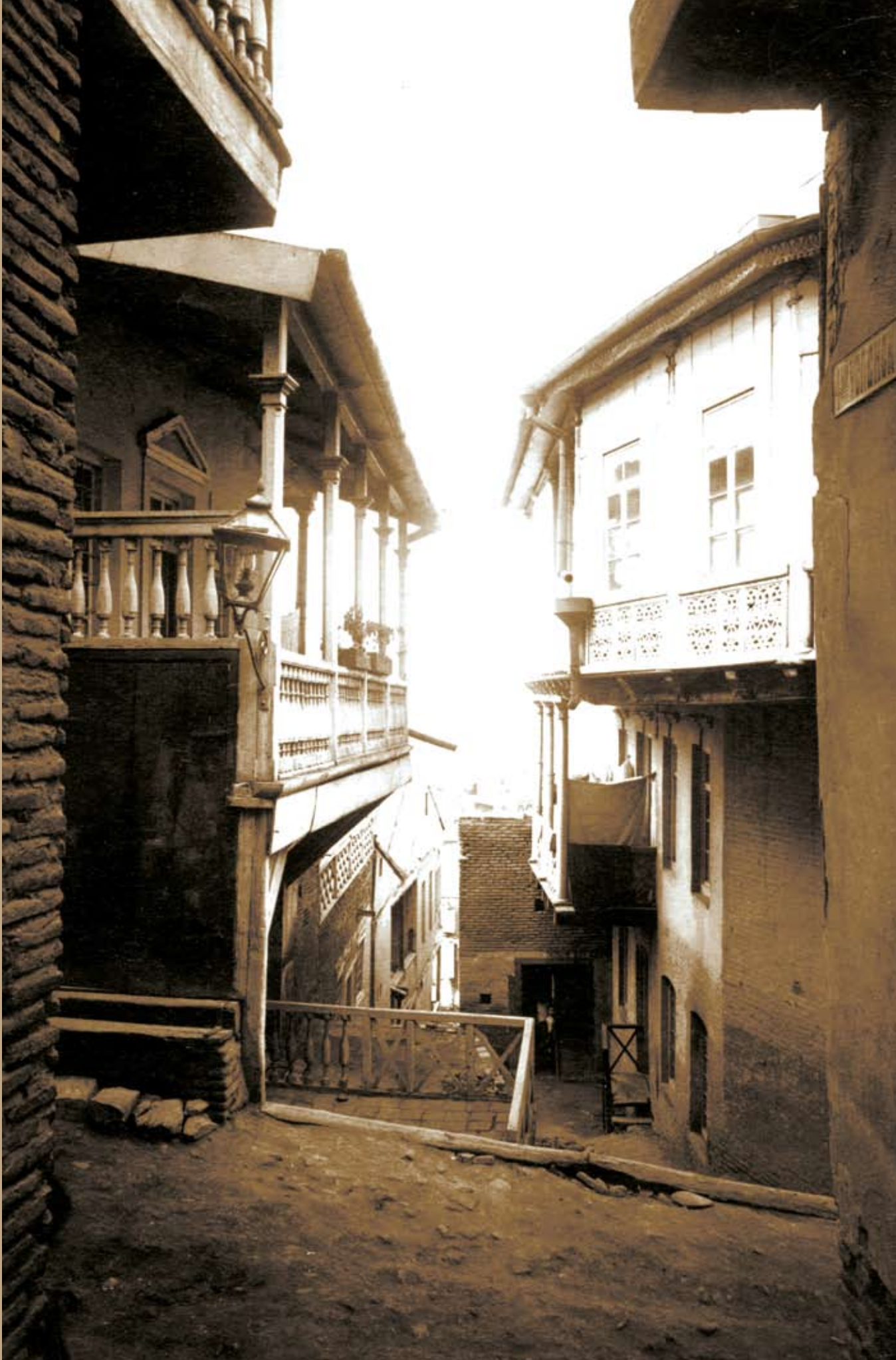
„მაკლერი“

შემობრძანდით ჩემს სამფლობელოში. თავი ისე იგრძენით, როგორც საკუთარ სახლში. შეგიძლიათ ფეხზე არ გაიხადოთ. ხელები ჯი აუცილებლად დაიბანეთ, მაინც გარედან ხართ შემოსულები და რა გახსოვთ ხელი რას, ან ვის მოჰყიდეთ. ხო, დღეს წყალი რატომღაც არ მოდის და დაგროვილი წყლით დაიბანეთ. საპონი და პირსახოცი ახალია. მართალია სარკე დაბზარულია და ზოგ ადგილებში ამოვარდნილიც ჯი, მაგრამ იმედია თავის ამოცნობა არა გაგიჭირდებათ. მაცივარი გამორთულია. ყინულს ვადნობ. აისბერგებია პირდაპირ. ძველი მოდელია, „ზილმოსკა“, 1950 წლის გამოშვება. მენანება. ჩემი ბავშვობის აურას მიქმნის და იმიტომ. ჯაბინეცში არეულობისათვის წინასწარ გიხდით დიდ ბოდიშს. ალბათ თქვენს სახლშიც ასეა. აბა, წიგნები დალაგებული როგორ შეიძლება იყოს დაულაგებულ ცხოვრებაში. ხან რისი გახსენება გჭირდება ჯაცს და ხან რისი. წიგნზედ უკეთესი მრჩეველი ჯი, აბა სად მოიძებნება. ხომ მეთანხმები ახლად შემობრძანებულ სტუმარო.

ჯიდევ ერთი. ჯარადაში ძველი ალბომებია, შავთეთრი სურათებით. ფერადები დროს ვერ უძლებენ, მაინც ხელოვნურია, რაც არ უნდა ამტკიცოს მეცნიერმა. სურათებში დროა დაჭერილი. მხოლოდ არა გაყინული, არამედ ცოცხალი. თუ დიდხანს დააჯვირდები იქიდან ხმასაც გაიგონებ, იმ დროის ხმას, სუნსაც შეიგრძობ, იმ დროის სუნს და რაც მთავარია, შენს თავს დაინახავ იმ დროსთან ჩახუტებულს. სულ დამავიწყდა, ზარი გაფუჭებულია და ძალიან არ გაერთოთ, ჯარებზე ჯაკუნი არ გამოგეპაროთ. ვინ იცის ვის გავახსენდებით. ტელეფონის ზარს არ უპასუხოთ. ერთი აბეზარი „მაკლერია“ შემოჩენილი. დიდ ფულს მთავაზობს. ჯარგი მყიდველი მყავსო, ჩინელი. ქართული ტრადიციის შესისხორცება უნდაო. ინტერიერსაც არ შევცვლიო . . .

არა ძმაო, არა ვყიდი, გაიგეთ. ვჩუქნი, ჩემს შვილისშვილებს ვჩუქნი, ჩემს წარსულთან, ჩემს დროსთან, მოგონებებთან ერთად. ვინ იცის, იქნება ჩემს სულსაც ოდესმე მოუწიოს დაბრუნება და სხვის სახლში ხომ არ დავბრუნდები, შე ჯა ადამიანის შვილო . . .

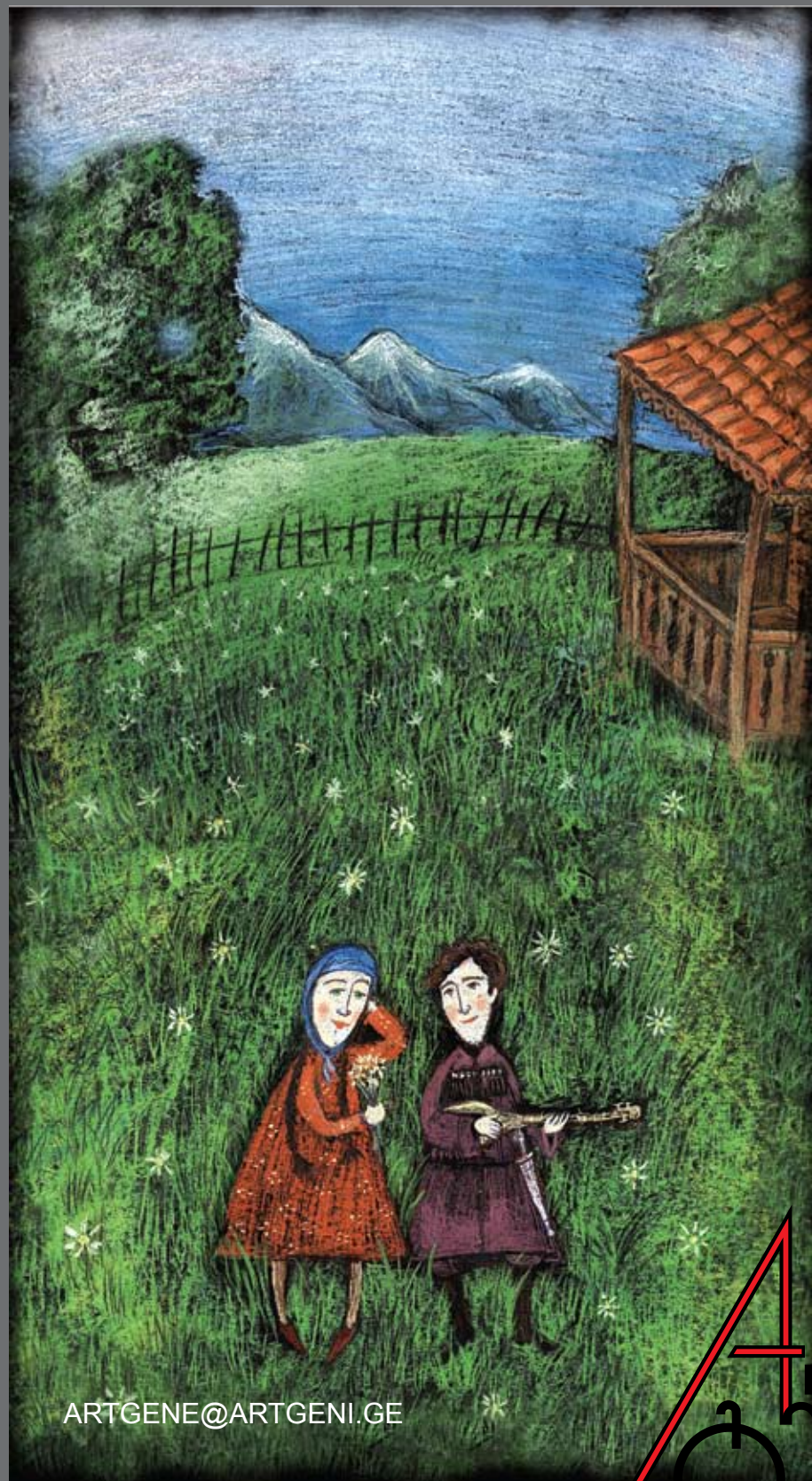
■ ■ ■
 ბიჭო არ დატოვოთ ქალაქი მარტო, ქალაქს უხდებიან ყოჩები, ნიაზ და ასტამურ თაობა გნატრობთ, იმ ქვეყნად გართობას როდის მორჩებიოთ. ტვინი დაემგვანა სტომაქის ბაგონს, სუფრას დაეძემა ფოჩები, გული ჯიუტად სიყვარულს არ თმობს, გამოცარიულდნენ ქუჩები. ბახუსი ასხამს საოცარ სათრობს, ყანწებით ქეიფობენ ურჩები, ვერ გუობს ბოთლი მორგებულ საცობს, ტყვილის ბუტბუტებენ ტუჩები. თავს წლები თეთრად ფიქრებად ათოვს, სატრფონი რჩებიან ნორჩები, ბიჭო არ დატოვოთ თბილისი მარტო, თბილისს უხდებიან ყოჩები.

■ ■ ■
 მესამე დღეა წვიმს . . .
 წვიმის წვეთები ფანჯრის რაფაზე მორბუს ანბანით დაშიფრულ ტექსტს თხზავენ . . .
 ვინ იცის რამდენი საიდუმლოა ამ გზავნილებში . . .
 ზღვის სანაპიროზე ქოლგები სეირნობენ . . .
 ნაღვლიანი თვალები ჰორიზონტს მისჩერებიან . . .
 ვიბრაციაზე ჩართული მობილური ტელეფონი ვიდეოს ჩემდამი ყურადღებას მაგრძნობინებს . . .
 -რა? როდის? ვინ იქნებიან?
 ვერ გავიგე, სად?
 -ყველაფერი გასაგებია . . .
 წვიმის წვეთებით აკინძული საიდუმლოს ასახსნელად მეპატიყებიან დუქანში . . .
 დუქანშიც წვიმს, ოღონდ წყვეტილად . . .
 -ჯაცის ხსოვნას გაუმარჯოს საქმეში დატოვებულს . . .
 - ქალის სიყვარულს გაუმარჯოს . . .
 - სარკეში დანახულ ორეულს გაუმარჯოს . . .
 -დედას გაუმარჯოს . . .
 - მოდი წვიმას გაუმარჯოს, ცის ცრემლებს გაუმარჯოს . . .
 ბახუსის მეგობრული სითბო სითამამეს გვმატებს.
 -მოდი გარეთ გავიდეთ, ტანზემით გავიხადოთ და წვიმის საიდუმლოთა გასაღების ძებნა დავიწყოთ . . .
 ჩვენს ტაბლას მიმტანი უახლოვდება . . .
 -თქვენი სუფრა გადახდილია . . .
 - ვინ? ვინ, როგორ გაბედა?
 -ასე თქვა წვიმის ჯაცი ვარო, გადაიხადა და წვიმას შეუერთდა . . .
 ვინ იცის იქნებ თქვენმა სადღეგრძელოებმა წვიმის საიდუმლოთა გასაღები აპოვნინა . . .
 -წვიმას გაუმარჯო ო ო ს ს . . .
 მესამე დღეა წვიმს . . .
 ხვალაც წვიმა გამოცხადებული . . .

ლალო ჯახაძე

ARTGENI

NEW ახალი CD

This project is funded by the European Union
 ამოქმედებულია ევროკავშირის მიერ

საქართველოს კულტურის მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული აგენცია

საქართველოს კულტურის მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული აგენცია

საერთაშორისო კომუნიკაციების კომპანია

საერთაშორისო კომუნიკაციების კომპანია

ARTGENE@ARTGENI.GE

WWW.ARTGENI.GE

